

**Присвячується 100-річчю від дня
народження вченого-акустика, компо-
зитора, педагога
Євгена Омеляновича Юцевича**

Від автора

Пропонований словник музичних термінів є найповнішим з усіх існуючих довідників і містить близько 2500 статей з різних питань теорії, історії музики, музичного виховання, акустики, загальної та музичної психології й педагогіки, вокального мистецтва, хорознавства, інструментознавства і практики виконавства, фольклору й етнології, широке коло відомостей про жанри, стилі, музичні форми та засоби духовної, класичної, сучасної музики, джазу, попу, репу, кантрі, року тощо. Статті у стислій, лаконічній формі розкривають історичні та сучасні значення термінів. Якщо термін має кілька значень, кожному з них відповідає частина статті зі своїм порядковим номером. У словнику вживаються загальноприйняті скорочення. Так, якщо термін, що є назвою статті, повторюється в тексті, він позначається початковою літерою або літерами. Зміст окремих статей проілюстровано нотними прикладами та малюнками. Крім того, щоб уникнути дублювання і надмірної описовості матеріалу, до словника включено додатки, що сприяють повнішому розкриттю й унаочненню змісту статей. В кінці книжки наведено слова і терміни, що вживаються в навчальній та музичній літературі іноземними (переважно італійською) мовами, а також загальноновживані скорочення.

Перероблене видання словника музичних термінів, сподіваюся, стане надійним джерелом фахової інформації для вчителів музики загальноосвітніх і музичних шкіл, викладачів та студентів музично-педагогічних закладів, інститутів й училищ культури, керівників та учасників самодіяльних художніх колективів, численних шанувальників музичного мистецтва. Цей словник практично є найбільшим довідковим музичним виданням українською мовою, відтак дефініції, вміщені в ньому, можуть вважатись термінологічною нормою для викладання базового музичного компонента художньої освіти.

Під час доопрацювання словника були використані такі джерела: Енциклопедія українознавства, Музична енциклопедія та інші довідкові посібники, а також статті музикантів-педагогів, естетиків, музикознавців, фольклористів, навчальні програми та посібники з музики для загальноосвітніх і музичних шкіл, музично-педагогічних і музичних навчальних закладів.

Автор висловлює щире подяку за критичні зауваження, цінні поради та дружню допомогу, надану йому передчасно померлим В.С. Симоненком, академіками АПН України С.У. Гончаренком та І.А. Зязюном, докторами мистецтвознавства В.Ф. Івановим і В.Л. Клином, докторами педагогічних наук Б.А. Бриліним, В.І. Дряпікою, О.Я. Ростовським, кандидатами педагогічних наук Ю.А. Соколовським, Л.П. Філоненком, Є.М. Межувим та іншими фахівцями.

Усі зауваження й пропозиції читачів будуть з вдячністю прийняті та враховані в подальшій роботі над словником музичних термінів.

ПОЯСНЕННЯ ДО СЛОВНИКА

Музичні терміни у словнику викладені за абеткою і набрані жирним шрифтом з позначенням наголосів. Якщо термін має іншомовне походження, то в дужках вказується його приналежність до тієї чи іншої мови та іншомовне написання, а також пояснення терміна, наприклад:

ДЕМПФЕР (нім. ***Dampfer*** — глушник);

ІНТЕРВАЛ (від лат. ***intervallum*** — відстань);

ЛІРА (грец. ***Lyra***).

У тексті статей, як посилання, курсивом подано терміни, до яких слід звертатись для того, щоб розширити інформаційність статті.

В другому розділі словника після написання терміна мовою оригіналу подається в дужках його вимова, після цього розкривається значення, наприклад:

PIZZIKATO (піцикато) — щипком.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ НАЗВ МОВ:

англ. — англійська

болг. — болгарська

вірм. — вірменська

грец. — давньогрецька

груз. — грузинська

ест. — естонська

ісп. — іспанська

італ. — італійська

казах. — казахська

лат. — латинська

латис. — латиська

лит. — литовська

нім. — німецька

перс. — перська

польс. — польська

португ. — португальська

рос. — російська

рум. — румунська

санскр. — санскрит

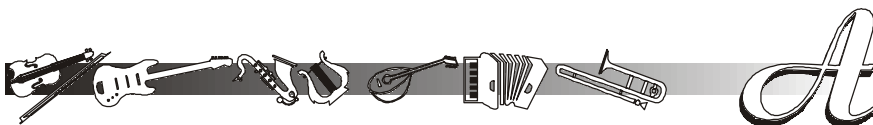
тюрк. — тюркські

угор. — угорська

фін. — фінська

франц. — французька

япон. — японська

А... АН... (грец. *a..., an...* — початкова частина слова зі значенням заперечення) — префікс на позначення заперечення, відсутності або недостатності означуваного явища, дії, процесу, властивості тощо.

АБЕ́ТКА МУЗЫ́ЧНА, алфавіт музичний — буквена система позначення звуків різної висоти, що виникла в Давній Греції не пізніше III ст. до н.е. На зорі Середньовіччя поряд з давньогрецькою буквеною нотацією застосовувались літери латинської абетки. Після введення у практику лінійної системи запису нот А. м. втратила своє значення і використовується як додатковий засіб позначення окремих звуків, акордів і тональностей.

АБРЕВІАТУ́РА (від лат. *abbrevio* — скорочую) — знаки скорочення і спрощення нотного запису. А. використовується для позначення повторень частини п'єси або окремих тактів, інструментів у партитурі, термінів, груп нот, подвоєння звуків, перенесення їх вгору або вниз на октаву. До А. також належать *мелізми* (див. *Додаток VI*).

АБСОЛЮ́ТНИЙ СЛУХ — здатність розпізнавати та відтворювати висоту будь-якого звуку без попереднього слухового настроювання. Відсутність А. с. не є перешкодою для навчання музики або композиторської діяльності.

АВАНГА́РДІЗМ (франц. *avant-garde*, буквально — передовий загін) — узагальнююча назва течій сучасного музичного мистецтва, яким притаманний розрив з традиціями класичної музики, пошук нових форм та виражальних засобів. До А. в музиці належать: *алеаторика*, *додекафонія*, *електронна*, *конкретна*, *пуантилістична*, *сонористична* та ін. музика. Найвідоміші представники А.: Л. Берію, С. Буссотті, П. Булез, Л. Ноно, П. Шеффер, К. Штокгаузен та ін.

АВАНГА́РДНИЙ ДЖАЗ — умовна назва стилів та напрямків джазу, спрямованих на модернізацію музичної мови, оволодіння новими, нетрадиційними виражальними засобами та технічними прийомами. До А. д. належать: *фрі джаз*, *«третья течія»*, *електронний джаз*, деякі експериментальні форми *хард-бопу*, *кул-джазу*, *модального джазу* тощо.

АВАНГА́РДНИЙ РОК — умовна назва музичних стилів та напрямків, які увібрали все, що набуло розвитку в сучасній рок-музиці під впливом синтезу власне року, джазу, фолку тощо. Терміном А. р. також позначаються нетрадиційні музичні форми сучасної молодіжної культури.

АВЛЕ́ТИКА — мистецтво гри на *авлосі*.

АВЛО́ДІЯ — спів у супроводі *авлоса*.

ЇВЛОС (грец. *aulos*) — давньогрецький духовий музичний інструмент з подвійною тростиною, який мав від 4-х до 15-ти бічних отворів. Діапазон — від *ре* малої октави до *мі* другої октави. Застосовувався в античній трагедії, військовій музиці.

АВТЕНТИЧНИЙ КАДАНС (від грец. *authentikos* — справжній) — завершення музичного твору або музичного речення за допомогою переходу акорду домінантової функції до тонічної (див. *Каданс*).

ЇВТОР (від лат. *au(c)tor* — творець) — людина, що створює літературний, музичний, науковий, художній або інший твір. А. музичного твору — *композитор*.

ЇВТОРСЬКА ПІСНЯ — умовна назва музично-поетичного твору, автором тексту, музики і виконавцем якого є одна й та сама людина. Значної популярності зажили А. п. В. Висоцького, О. Галича, О. Дольського, О. Богомолець, В. Доліної, О. Розенбаума та ін.

ЇВТОРСЬКИЙ КОНЦЕРТ — прилюдне виконання концертної програми, складеної з творів одного композитора. В А.к. самі автори часто виступають як виконавці — диригенти або солісти.

АВТОФОНІЯ (від грец. *autos* — сам і *phone* — звук) — у вокальній методиці — слухання співаком власного голосу. Сприймання голосу співаком суттєво відрізняється від сприймання слухачів, оскільки, крім акустичних якостей звука, що відбивається ззовні, співак сприймає також вібраційні та інші відчуття (див. *Вокальний слух*). Для того, щоб наблизити А. до реального звучання голосу, співаки вдаються до різноманітних прийомів, а також спеціальних акустичних пристроїв.

АГЇЧ-КОМУЗ — дагестанський триструнний щипковий інструмент з видовбаним корпусом совкоподібної форми. А.-к. використовується для супроводу співу кумиками, даргинцями, а також аварцями.

ЇГНУС ДІЇ (лат. *Agnus Dei* — агнець божий) — католицький церковний гімн; заключний розділ меси. Музика А.д. має лірично-скорботний характер. Видатні зразки А.д. створили Й.-С. Бах, Л. ван Бетховен, Д. Верді, Л. Керубіні, В.-А. Моцарт та ін.

АГОГІКА (від грец. *agoge* — веду, рухаю) — незначні відхилення (уповільнення або прискорення) від темпу та метру під час виконання, що підпорядковуються завдан-

ням створення художнього образу. А. може визначатись автором або виникати залежно від художнього задуму та інтуїції виконавця.

АДА́ЖІО (італ. *adagio* — повільно, спокійно) — 1. Повільний темп (див. Додаток XI). 2. Частина твору (симфонії, концерту, сонати, квартету), яка написана в повільному темпі та має характер глибокого роздуму. 3. Повільний ліричний танець у класичному балеті.

АДАПТА́ЦІЯ СЛУ́ХУ — здатність слуху підсвідомо пристосовуватись до сприйняття звуку різної сили. Якщо нижчий поріг А.с. практично не обмежений, то верхнім порогом є сила в межах 140–150 дБ. Її перевищення може викликати в слуховому апараті людини незворотні зміни, аж до повної або часткової глухоти.

АДА́ПТЕР (від лат. *adapto* — пристосовувати) — пристрій для відтворення звукозапису.

АЕ́Д (грец. *aedon*) — давньогрецький співець, виконавець епічних пісень про богів та героїв, які він виконував, супроводжуючи спів грою на музичному інструменті.

АЕРОФО́НИ (від грец. *aer* — повітря і *phone* — звук) — музичні інструменти, де джерелом звуку є стовп повітря, що знаходиться в каналі ствола інструмента. А. поділяються на флейтові, язичкові та мундштукові.

А́ЗБУКА МУЗИ́ЧНА — давньоруські теоретичні посібники, що входили до складу співацьких книг, починаючи з XV ст. Спочатку А.м. обмежувалась переліком знамен, потім до цього переліку додавалось «тлумачення знамені», наводились *фіти*, тобто мелодичні формули, що виконували роль вокалізів, допомагаючи розвивати музичну пам'ять, дихання, опановувати співацькими та виконавськими навичками. Найбільш повними зразками А. м. є «Извещения о согласнейших пометах» (XVII ст.) та «Ключ» до читання крюкового письма (XVII ст.). А. м. є важливим джерелом вивчення давньоруської музичної культури.

АЗМА́РІ — ефіопський співець, який виконує хвалебні, сатиричні та історичні пісні, імпровізуючи текст за давніми канонами. Спів — гортанний, носовий. А. супроводжують на однострунному смичковому інструменті — *месинко*.

АЙТИ́С (від казах. *aımy* — розповідати) — змагання казахських *акинів*, одна з форм казахського фольклору.

АКАДЕМІ́ЧНИЙ СТИЛЬ — в мистецтві стиль, що відповідає традиціям, стійким правилам та встановленим зразкам, які пройшли випробування часом.

А КАПЕ́ЛА (італ. *a cappella*) — хоровий спів без інструментального супроводу, дуже поширений у народній творчості та професійній хоровій музиці, зокрема прибалтійській, російській та українській. У стилі А. к. написано велику кількість творів вокальної музики для хорів і ансамблів без супроводу (див. *Капела*).

АКА́ФІСТ (від грец. *akathistos* — не сидячи) — урочистий православний спів на честь Христа і святих, що виконується стоячи.

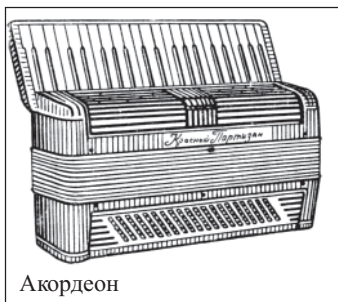
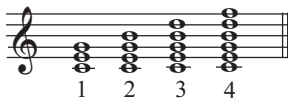

АКІ́ЙН — народний музикант-імпровізатор, співак і поет в Казахстані та Киргизстані. Складаючи пісні, А. акомпанує собі на *домбрі*.

АКОЛА́ДА (франц. *accolade* — з'єднувати дужкою) — пряма або фігурна дужка, що з'єднує два або більше нотоносців у фортепіанних, органних п'есах, хорових, оркестрових та інструментальних партитурах (див. *Додаток І*).

АКОМПАНЕМЕ́НТ (франц. *accompagnement* — супровід) — музичний супровід основної партії (мелодії) вокального чи інструментального твору. Виконують на фортепіано, акордеоні, гітарі та інших інструментах, а також інструментальним, вокальним ансамблем, хором, оркестром. Виконавець А. — акомпаніатор, виконувати А. — акомпанувати.

АКО́РД (італ. *accordo* — узгодженість, злагода) — сукупність кількох (не менше трьох) різних за висотою звуків, що звучать одночасно. Найбільш поширеним є А. терцієвої побудови, складові звуки якого розташовані (або можуть бути розташовані) за терціями. А. терцієвої побудови, що складається з трьох звуків, називається *тризвуком* (1), з чотирьох — *септакордом* (2), з п'яти — *нонакордом* (3), з шести — *ундецимакордом* (4). Кожний звук акорду має свою назву: нижній — *основний тон*, або *прима* (позначається цифрою 1). Решта звуків розташовуються терціями вгору і називаються: *терцієвий тон* (*терція*) — (3), *квінтовий тон* (*квінта*) — (5), *септимовий тон* (*септима*) — (7), *ноновий тон* (*нона*) — (9). Кожний звук А. можна перенести в іншу октаву, подвоїти, потроїти і т. д. При цьому А. зберігає свою назву, крім тих випадків, коли основний тон переходить в середній або верхній голос (див. *Обернення акорду*). А. терцієвої побудови є основним складником *гармонії* (див. *Додаток XIV*).

Акордеон

АКОРДЕО́Н — різновид хроматичної *гармоніки*. Має дві клавіатури: кнопкову (з готовими акордами) для лівої руки та фортепіанну (з клавішами) — для правої. Це є характерною ознакою А., що відрізняє його від інших видів гармоніки (зокрема від *баяна*). Наявність перемикачів регістрів дає можливість змінювати тембри інструмента та подвоювати звуки в октаву та унісон. Застосовують як сольний та акомпануючий інструмент. А. також входить до складу різних естрадних ансамблів.

АКО́РДИ НЕТЕ́РЦІЄВОЇ ПОБУДО́ВИ — сукупність трьох (або більше) звуків, які неможливо розташувати за терціями. До А. н. п. належать ті акорди, звуки яких розташовані за квартами (О. Скрябін, А. Шенберг), або акорди мішаної побудови (С. Прокоф'єв, А. Берг).

АКО́РДИ ТЕРЦІЄВОЇ ПОБУДОВИ — див. *Акорд* (Додаток XVI).

АКО́РДОВИЙ ЗВУК — звук, що входить до складу *акорду*. А.з. є звуками будь-якого співзвуччя, які можна розташувати за терціями, а в акордах нетерцієвої побудови (наприклад, квартової) — у визначеному порядку. В разі відсутності чіткої системи побудови акордів різниці між акордовими і позаакордовими звуками немає.

АКСЕЛЕРА́ЦІЯ (від лат. *acceleratio* — прискорення) — прискорення індивідуального розвитку людини в дитячі та юнацькі роки. Процес А., зокрема, викликає прискорення формування голосу людини. За науковими даними (Е.С. Вільчковський, Ю.Є. Юцевич), через А. мутаційний процес тепер розпочинається на 2–2,5 роки раніше, ніж це було в 30-х рр. XX ст.

АКТ (від лат. *actus* — дія) — 1. Завершена частина сценічного твору, що відокремлюється від іншої антрактом. 2. Музика між частинами п'єси.

АКУ́СТИКА (від грец. *akustikos* — слуховий) — 1. Наука про звук. Розділ фізики, що вивчає властивості та закономірності звукових явищ. Поділяється на загальну А., фізіологічну А. (вивчає утворення та сприймання звуку живими істотами), *музичну акустику*, атмосферну А. (вивчає поширення звуку в атмосфері), архітектурну А., гідроакустику, електроакустику. 2. Умови для поширення звукових хвиль у приміщеннях, зумовлені формою та матеріалом будівлі.

АКУ́СТИКА МУЗИ́ЧНА — розділ акустики, що вивчає природу музичних звуків та співзвуч, а також музичні системи та фізичні закономірності музики у зв'язку з її сприйманням та відтворенням. А. м. вивчає такі явища, як висота, сила, тембр і тривалість музичних звуків, консонанс і дисонанс, музичні системи, музичний слух, співацький голос, музичні інструменти, електронну музику тощо.

АКУСТИ́ЧНА МУ́ЗИКА — умовний терміну у т. з. «молодіжній музиці», яким позначається виконання твору співаками й інструменталістами в «живому» звучанні, тобто без використання фонограми.

АКЦЕ́НТ (від лат. *accentus* — наголос) — виділення окремого звука або акорду за допомогою його динамічного або агогічного підсилення. Позначається знаками: *V*, *>*, *sf* (від італ. *sforzando* — раптовий наголос).

АЛЕАТО́РИКА (від лат. *alea* — жереб, випадковість, гральна кість) — напрям у сучасній музиці, що проголошує випадковість першоджерелом творчості та виконавства. Випадковість вноситься різними способами: жеребом, шаховими ходами, цифровими комбінаціями, тасуванням нотних аркушів, киданням гральних костей, розбризкуванням кольорових фарб на нотному аркуші. «Абсолютна», «тотальна» А., у якій композитор лише дає твору назву та своє ім'я, обмежена організацією звукового номера і призводить до розпаду традиційної музичної форми, до невідвладного свідомому контролю звукового хаосу. Засновниками А. були П. Булез та К. Штокгаузен. І. Стравинський вважав композиторів-алеаториків «ворогами мистецтва».

АЛЕГРЕ́ТО (італ. *allegretto*) — помірно швидкий темп (див. *Додаток XI*).

АЛЕГРО́ (італ. *allegro* — веселий, жвавий) — 1. Швидкий, жвавий темп (див. *Додаток XI*). 2. Частина твору (сонатне алегро в симфонії, концерті, сонаті тощо). Найчастіше — перша частина. 3. Умовна назва п'єси, що не має спеціальної назви, але написана в темпі А.

АЛЕГРО МОДЕРА́ТО (італ. *allegro moderato*) — помірно швидкий темп.

АЛЕМА́НДА (франц. *allemanda* — німецька) — величний та плавний танець німецького походження з помірним темпом, поширений в XVI — XVIII ст. Розмір — 4/4. Як елемент класичної музичної форми зустрічається в перших частинах сюїт Й.-С. Баха, Г.Ф. Генделя та інших композиторів того часу.

АЛІ́КВОТНІ СТРУ́НИ (від лат. *aliquot* — кілька). Див. *Резонансні струни*.

АЛІЛУ́Я (грец. *alleluja* — хвалить Бога) — урочистий релігійний пісне-спів з характерним розспівом на окремих складах слова. Найкращі зразки А. належать Й.-С. Баху, Г.-Ф. Генделю, В.-А. Моцарту, П.І. Чайковському і за своїм художнім значенням сягають далеко за межі культової музики.

А́ЛЬБА (провансальське *alba* — ранішня зоря, світанок) — ранкова пісня, музично-поетичний жанр трубадурів та мінезингерів.

АЛЬБЕ́РТІЄВІ БАСІ́ — виклад партії лівої руки у фортепіанній п'єсі у вигляді ритмічно розкладених за звуками акордів. Назва А. б. пов'язана з ім'ям італійського композитора Д. Альберті, який нібито винайшов цей прийом.

АЛЬБО́М — у практиці запису естрадної музики — довгограюча платівка, компакт-диск, аудіокасета, на якій записано концертну програму виконавця або групи. Подвійний А. складають дві платівки. Золотий А. — назва, що залежить від тиражу, яким

видано запис (Великобританія — 150 тис., Німеччина — 250 тис., Франція — 1200 тис). А., виданий тиражем понад 1 млн. примірників, називають платиновим. Цікаво, що найбільшу кількість таких А. записав великий тенор Енріко Карузо (1873–1921).

АЛЬБОРА́ДА (від ісп. *alborada* — світанок) — іспанські вокальні та інструментальні твори, в яких змальовано картину світанку, настання ранку, або ті, які виконують зранку на відкритому повітрі. Найбільш відомі: А.І. Альбеніса, Ж. Бізе, М. Равеля, Ф. Пуленка та ін. Як епізод, А. входить до «Іспанського капричіо» М.А. Римського-Корсакова.

А́ЛЬТ (від лат. *altus* — високий) — 1. Низький дитячий або жіночий голос. Діапазон від *a* до *e2*. 2. Партія в хорі чи вокальному ансамблі з низьких дитячих або жіночих голосів (мецо-сопрано та контральто). 3. Смичковий інструмент з родини скрипок (італ. *viola*). Стрій струн — *c, g, d1, a1* — на квінту нижче від строю скрипок. Діапазон від *c* до *e3*, нотується в альтовому та скрипковому ключах. Входить до складу симфонічного оркестру та камерних ансамблів, застосовується і як сольний інструмент. 4. Різновид духового інструмента. 5. Різновид деяких оркестрових інструментів (А.-кларнет, А.-тромбон, А.-домра, А.-балалайка, А.-саксофон і т. ін.).

АЛЬТГО́РН (нім. *Althorn*) — див. *Бюгельгорни*.

АЛЬТЕРА́ЦІЯ (від лат. *altero* — змінювати) — 1. Підвищення або пониження будь-якого ступеня ладу на півтону або тон за допомогою знаків альтерації без змінювання назви ступеня. Знаки А.: *дієз* означає підвищення на півтону; *бемоль* — пониження на півтону; *дубль-дієз* — підвищення на тон; *дубль-бемоль* — пониження на тон. Скасування попереднього знака А. позначається знаком *беккар*. Випадкові знаки А. діють тільки в межах такту, де вони написані. Ключові знаки А. записують на початку нотного стану після ключів. Вони діють у всіх октавах до кінця твору або до наступної зміни знаків (див. *Додаток V*). 2. У вченні про гармонію — хроматична видозміна основних нестійких ступенів звукоряду, що загострює їх тяжіння до стійких звуків тонічного тризвуку. Акорди, які містять такі звуки, називаються *альтерованими*. 3. В мензуральній нотації — подвоєння другої з двох однакових тривалостей під час перетворення дводольного метра у тридольний.

АЛЬТЕРО́ВАНІ АКОРДИ — акорди, що включають альтеровані ступені ладу.

АЛЬТОВИЙ ГОБО́Й, гобой д'амур, англійський ріжок — різновид гобоя, що відрізняється від звичайного гобоя грушоподібним розтрубом та більшим розміром. Звучить на малу терцію нижче від звичайного гобоя. Діапазон — від *g* до *d3*.

АЛЬТОВИЙ КЛЮЧ — ключ з групи *до* (*C*): означає, що нота *до* першої октави (*c1*) розташована на третій лінійці нотного стану; вживається для запису партій альту та віолончелі (з родини скрипкових), а також тромбона. (Див. *Ключ*).

АМБУШІО́Р (франц. *embouchure*, від *bouche* — рот) — спосіб складання губ і язика під час гри на мідних духових музичних інструментах.

АМВРОСІАНСЬКИЙ ГІМН — назва поширеного церковного гімну «Те Deum laudandum» («Тебе, Бога, хвалимо»), авторство якого помилково приписували єпископу Амвросію (IV ст.). Музику на текст А.г. писали Г.Ф. Гендель, Г. Берліоз, Дж. Верді, М.А. Римський-Корсаков, Дж. Сарті, а також українці Д. Бортнянський та А. Ведель.

АМВРОСІАНСЬКИЙ СПІВ — старовинні співи римсько-католицької церкви, за провадження міланським єпископом Амвросієм у IV ст. Мова гімнів барвиста, образи яскраві та виразні, основу музики складають народні наспіви міланців. Після введення григоріанського співу (VI ст.) А. с. зберігся лише в церквах Мілана.

АМПЛІТУДА (від лат. *amplitudo* — величина, об'єм) — величина відхилення вібратора від положення рівноваги. Від А. залежить *сила* звуку, яку людина суб'єктивно сприймає як *гучність*. Чим більша А. коливань звуку, тим гучнішим він сприймається.

АМПЛУА́ (від франц. *emploi* — застосування, уживання) — в музичному театрі — ролі та партії певного характеру залежно від вокальних та сценічних можливостей співака, а також його становища в театрі.

АМУ́ЗИЯ (від грец. *a... , an...* — початкова частина слова зі значенням заперечення, *musike* — музика) — втрата здатності впізнавати або відтворювати відому мелодію. А. є наслідком розладу сприймання навколишніх музичних явищ та порушення сенсорного синтезу. А. характеризується органічними ураженнями центральної нервової системи.

АНА́ЛІЗ МУЗИ́ЧНИХ ТВО́РІВ — 1. Наукове дослідження музичних творів — їх змісту, стилю, форми, музичної мови та її елементів — як єдиного цілого.

АНГЕМИ́ТОННИЙ ЗВУКОРЯ́Д (від грец. *an* — без, *hemi...* — напів..., *tonos* — тон) — безпівтоновий звукоряд, інші безпівтонові утворення. Розвиненим А.з. є *пентатоніка*.

АНГКЛУ́НГ — давньоіндонезійський ударний музичний інструмент з родини *ідіофонів*. Складається з бамбукових трубок, закріплених на прямокутній рамі. Звук видобувається паличками.

АНГЛЕ́З (франц. *anglaise* — англійський) — загальна назва народних танців англійського походження — дво- та чотиридольних *контрдансів*, три- та дводольних *хорнпайлів*. За музикою близький до *екосезу*, за формою — до *ригодону*.

АНГЛІ́ЙСЬКИЙ РІЖО́К — духовий дерев'яний інструмент з родини *гобоїв* (альтовий гобой). Діапазон від *е* до *е2*. Входить до складу симфонічного оркестру.

АНДА́НТЕ (італ. *andante* — йти помірним, повільним кроком) — 1. Темп, що відповідає рівномірно повільному кроку (див. Додаток XI). 2. Частина музичного твору, написаного в темпі А. 3. Умовна назва п'єси, що написана в помірному темпі, але не має спеціальної назви.

АНДАНТІ́НО (італ. *andantino*) — помірний темп, швидший, ніж *анданте* (див. Додаток XI).

АНДЕ(Р)ГРА́УНД (англ. *underground* — підпільний) — сильний соціально-політич-